

Koldinghus' vestfacade og »kæmpetårnet« blev i 1930'rne istandsat af arkitekt Viggo Norn. Facaden er sammensat af murværk fra gotisk tid, renaissance, barok og nyere tid.

■ The western facade of Koldinghus with its big tower was restored in the 1930s by the architect Viggo Norn. The facade is composed of brickwork from different periods.

Restaurering af Koldinghus

Arkitekter: Inger og Johannes Exner

I 1972 opfordrede boligministeriet os til at forestå restaureringen af Koldinghus. Der forelå en ministeriel Betænkning om Koldinghus, udarbejdet 1964. Heri omhandler kapitel IV det interessante og meget vigtige problem: ruin eller genopførelse. Efter overvejelser for og imod ruinstilstanden konkluderes, at eftersom man allerede har opbygget betydelige dele af slottet, bør dette fortsætte. Nogen bestemt måde angives ikke, men: »man må stile efter en løsning, der muliggør bevarelsen i videst muligt omfang af anlægget: en indkapsling af det resterende murværk i en nyere konstruktion, der tillige vil kunne tjene visse brugsmæssige formål«. Rekonstruktion i retning af et tidligere udseende afvises. Man forestiller sig en forenklet genopførelse i grove hovedtræk, som i det ydre naturligt vil minde om formen før branden 1808. I det indre må man stå helt frit.

I sommeren 1973 foretog vi en del opmålinger og undersøgelser af ruinen, og fandt den så indholdsrig på bygningsarkæologiske og historiske spor, foruden at slottsruinen i sig selv virkede stærkt og inspirerende, at tanken om at ændre problemtemaet »enten/eller« til »både/og« opstod. En idéskitse blev forelagt udvalget, som énstemmigt gik ind for den. Det udarbejdede skitseprojekt kunne imidlertid ikke accepteres af dele af offentligheden og Det særlige Bygningssyn. Forslaget, som var meget nænsomt over for de svækkede ruinmure, måtte revideres. Det nu vedtagne er et kompromis, hvor slottets ydre hovedform lægger op til barokslottet før branden 1808, medens ruinen kommer stærkt frem i visse af interiørerne. Det idémæssige grundlag er en bevaring af de eksisterende rester af slottets fem hovedperioder: den gotiske, Christian d. III,

Christian d. IV, og Frederik d. IV's slot samt ruinperioden, der var den tidsmæssigt længste.

Frederik d. IV's barokslot var før branden i 1808 hvidt. Meget tyder på, at Christian d. IV's og måske også Christian d. III's renaissanceudgaver ligeledes var hvide. Den hvide overflade genskabes ikke, men murværket lades urørt med bevaring af de mange historiske rester.

Restaureringsarbejdet er opdelt i tre etaper. Første etape, som nu er gennemført, omfattede nye tage på nordfløjen og vestfløjen, og den her viste istandsættelse af Chr. IV's kirkesal. (For en ordens skyld bemærkes, at det historisk ukorrekte tagmateriale, røde vingetegl, ikke er vort eller byggeudvalgets forslag.) Anden etape omfatter »råhusetapen« d.v.s. lukning af østfløj og sydfløj. Tredie etape omfatter færdiggørelse og indretning.

1. Interiør fra udstillingsrum i nordfløjens stue-
 etage, genopført i 1892. Hvælvene blev opført
 påny over originale søjleskafter.

2. Den Hvide Sal. Det hvide interiør stammer
 fra Det Kgl. Biblioteks »Danske Sal«, og er
 tegnet i 1827 af Jørgen Hansen Koch. Det blev i
 1915 opstillet i Koldinghus.

■ 1. Interior from the exhibition room on the
 ground floor of the north wing, re-built in 1892.
 The vault was re-built on top of original col-
 umn shafts.

2. The White Hall. This white interior origi-
 nates from the Royal Library's »Danish Hall«,
 designed by the architect Jørgen Hansen Koch
 in 1827. It was moved from Copenhagen and
 installed in Koldinghus in 1915.

Koldinghus Slot, Kolding,
 restaurering.

Bygherre: Boligministeriet.

Restaurering, 1. etape: 1979-80.

Arkitekter for restaurering:

Inger og Johannes Exner, MAA.

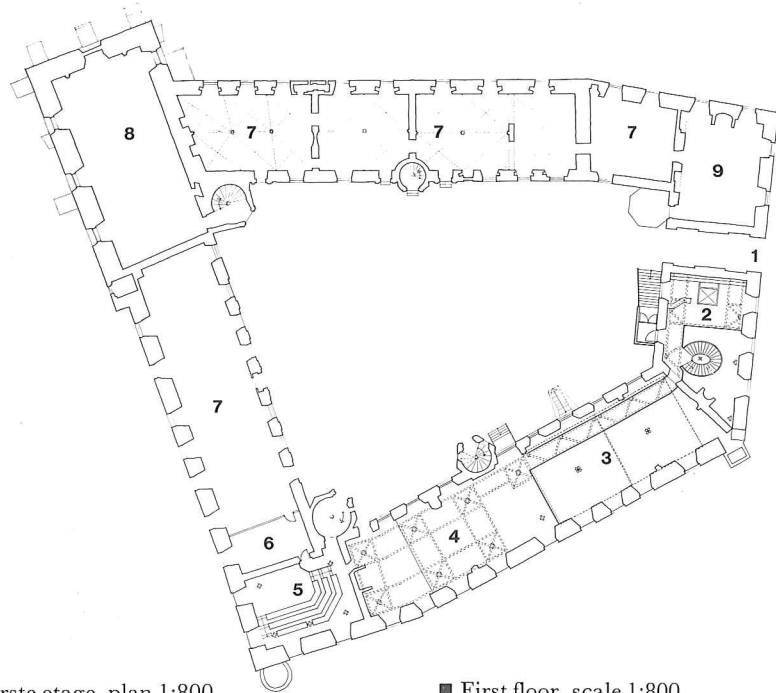
Arkitektmedarbejdere: Erik Schmidt,

Thomas Meedom-Bæch, MAA.

Ingeniørarbejder: Rådgivende ingeniørfirma
 FRI Møller-Pedersen & Holm Christensen
 ApS, Kolding; professor dr.techn. Fritz Ingers-
 lev (akustik)

Håndværker- og leverandørliste side A 94

Fotos: Ernst Kallesøe.

Første etage, plan 1:800.

1, hovedindgang. 2, billet salg, kiosk, trap-
 pe, elevator. 3, galleri i ruinsal. 4, særudstil-
 lingen. 5, Christian III's kapel, foredrags-
 og filmsal. 6, depot. 7, udstilling. 8, Christ-
 ian IV's kirkesal. 9, vagtstue, vekslende
 udstillinger.

■ First floor, scale 1:800.

1, main entrance. 2, booking-office, kiosk,
 stairs, lift. 3, gallery in ruined hall. 4, special
 exhibitions. 5, Christian III's chapel, lectur-
 e and film room. 6, stores. 7, exhibition. 8,
 Christian IV church interior. 9, guardroom,
 changing exhibitions.

2

Koldinghusmuseet er blevet til over en lang periode. I dag er nordfløj og vestfløj i brug, senere kommer østfløj og sydfløj. Af særlig interesse er salene, hvoraf tre er i brug, riddersalen, kirkesalen og den »hvide sal«, mens to er under projektering, ruinsalen og foredragssalen i Chr. III's kapel. Bortset fra den »hvide sal«, som er et inventar fra Det kgl. bibliotek, tegnet af Jørgen Hansen Koch, refererer alle salene til bestemte historiske begivenheder og personer på Koldinghus.

Den nu istandsatte kirkesal blev indrettet 1606 af Chr. d. IV. Under branden 1808 styrtede det samtidige »Kæmpe-tårn« delvis sammen og knuste den underliggende riddersal og kirken. I den lange ruinperiode led rummet yderligere ved, at egnede byggematerialer fjernedes. I 1930'erne forestod arkitekt V. Norn en istandsættelse af denne del af slottet. Betonloftet over kirkesalen stammer fra den periode.

Der er i tidens løb gjort flere forsøg på at rekonstruere kirkesalen, V. Berg, Julius Schmidt og Kaj Gottlob. Imidlertid må det erkendes, at mulighederne ikke er til stede. Betænkningen fastslår, at kirkesalen ikke bør være egentligt udstillingsrum.

Den tænkes fortrinsvis anvendt til koncerter, foredrag og lignende. Når den benyttes til udstilling sker det derfor på rummets betingelser. Salen er blevet forsynet med nyt gulv, nye vinduer, varme og el-belysning. Trægulvene langs væggene markerer sidegallerierne, og støbejernsstanderne disses søjler. De tre store kroner i loftet markerer kirkesalens hovedfag, som formodentlig har været overdækket med stjerneformede ribbehvæl i et eller andet mønster. På rummets flader vil man se aftrykkene af galleriernes hvælv og søjleplaceringer, rest af prædikestolen, opgang til riddersalen, o.m.m. Disse detaljer vil, sammenholdt med de nye tilføjelser, og med lidt fantasi kunne fortælle lidt om den gamle renæssancekirke.

En bevaring af det eksisterende og en friholdelse af det nye vil også ske i sydfløjen i ruinsalen, hvor museet planlægger at udstille slottets og byens historie. Dette princip medfører tillige, at bygningsarkæologiske og historiske studier fremover fortsat vil kunne gøres.

Koldinghus har gennemløbet en meget dramatisk bygningshistorie, som tydeligt afspejles på bygværket, og som gennem årene har sat sind og tanker i bevægelse

hos mange. Dette spændende og dramatiske liv er en væsentlig del af bygningens sjæl og må gives mulighed for at leve videre. Koldinghus er Koldinghusmuseets vigtigste museumsgenstand!

Inger og Johannes Exner

Restoration of Koldinghus Castle Ruins

The castle lies in Kolding in South Jutland, the oldest parts originating from the 13th century. In 1477 the north and west wings were added and, from 1549–54, the fortress was extended towards the east and south. The south wing contained the royal apartments. In 1606 the big tower and chapel in the west wing were built and, finally, in the 18th century the status of Koldinghus was changed from that of fortress to castle. The latter was burnt down in 1808 and remained in ruin for a considerable number of years.

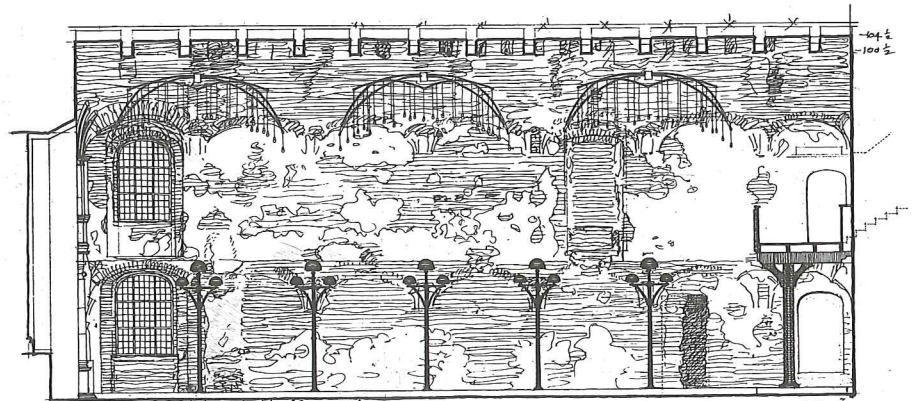
In 1884 the ruins were covered over and at the end of the century the north wing was converted into a museum. From 1931–35 the chapel was roofed in and the tower was re-built.

The restoration proper was not begun until 1975, however. The work has been divided into stages. The first stage – now

I kirkerummet er rester af hvælv og gallerier bevaret. Der er ikke gjort forsøg på at rekonstruere renaissancekirken, men tre lysekroner markerer de tidligere stjernebælv over hovedskibet. Sidegallerierne var tidligere overhvævede, båret af søjler, som nu tilsvares af standerlamper. Gallerierne hævdede gulve er markeret af let forhøjede trægulve, og i den søndre side er anbragt en balkon i oprindelig højde.

Midterskibets guld er af svensk kalksten.

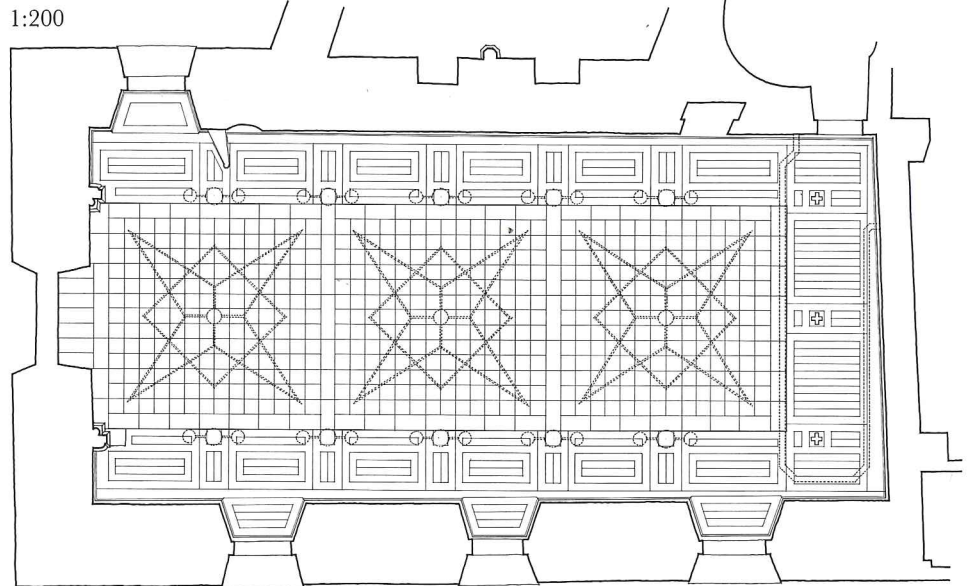
■ In the chapel the remains of the vault and galleries have been preserved. No attempt has been made to reconstruct the Renaissance chapel, but three chandeliers mark the position of the previous ribbed vault above the nave. The side galleries were previously vaulted and supported by columns, now marked by standard lamps. The raised floor of the galleries are marked by the slightly raised wooden floors, and a balcony has been installed in its original height along the south end of the chapel. The floor of the nave is of Swedish stone.

Stiftgangen løfter sig mod vest i skiftekammeret nærst!

Alle nye forvælle i guld af
Højgaard, K. Gjelten og
K. Gjelten. Det er vigtigt at
have søvnet i Vester...

K. Gjelten
15-1976

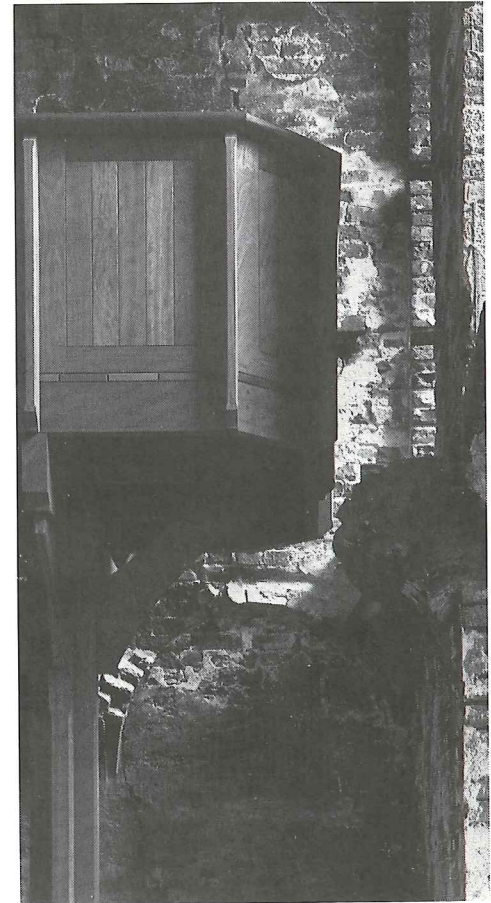
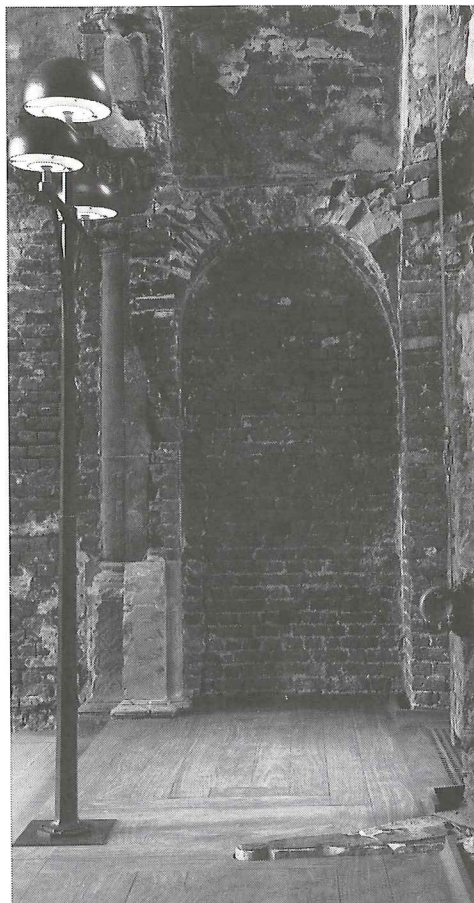
completed – comprised new roofs on the north and west wings and the restoration of the chapel interior. The second stage involved the roofing over of the east and south wings, which still remain in ruins. The third stage is to comprise the interior decoration and completion of the entire castle.

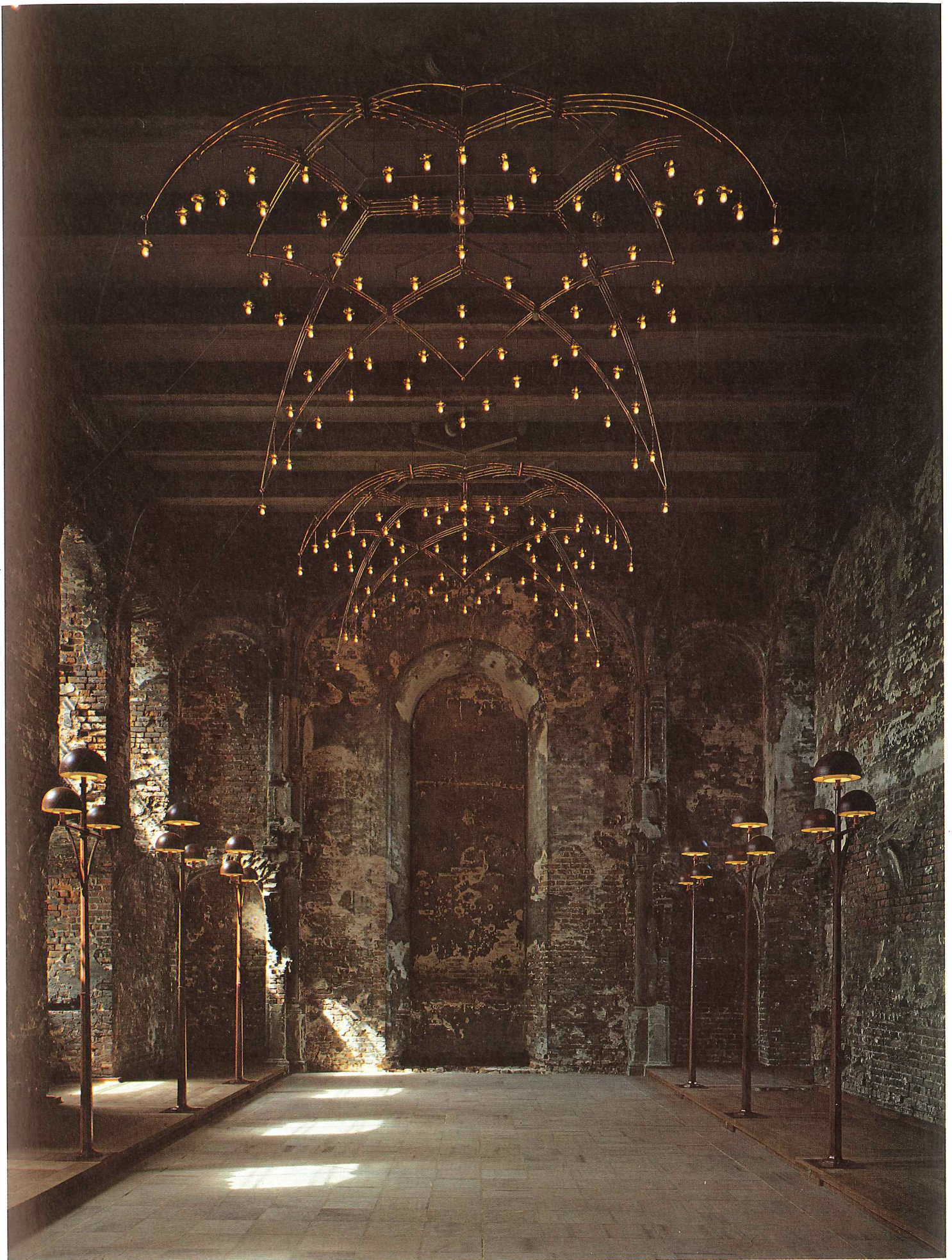
The restoration has aimed to preserve the existing remains of the castle's five main periods, including the period when it was in ruins. No attempts has been made to restore the chapel to its original form; instead, it was decided to treat it as documentation of a historical chain of events.

The newly decorated rooms are to be used as a culture-historical museum.

Die Schlossruine von Koldinghus, Restaurierung

Das Schloss befindet sich in Kolding im südlichen Jütland. Die ersten Teile der Anlage stammen aus der Zeit um 1200. 1477 wurden der Nord- und der Westflügel erbaut und 1549–54 wurde die Festung nach Osten und Süden hin erweitert. Der Südflügel enthält die königlichen Gemächer. 1660 wurden der grosse Turm

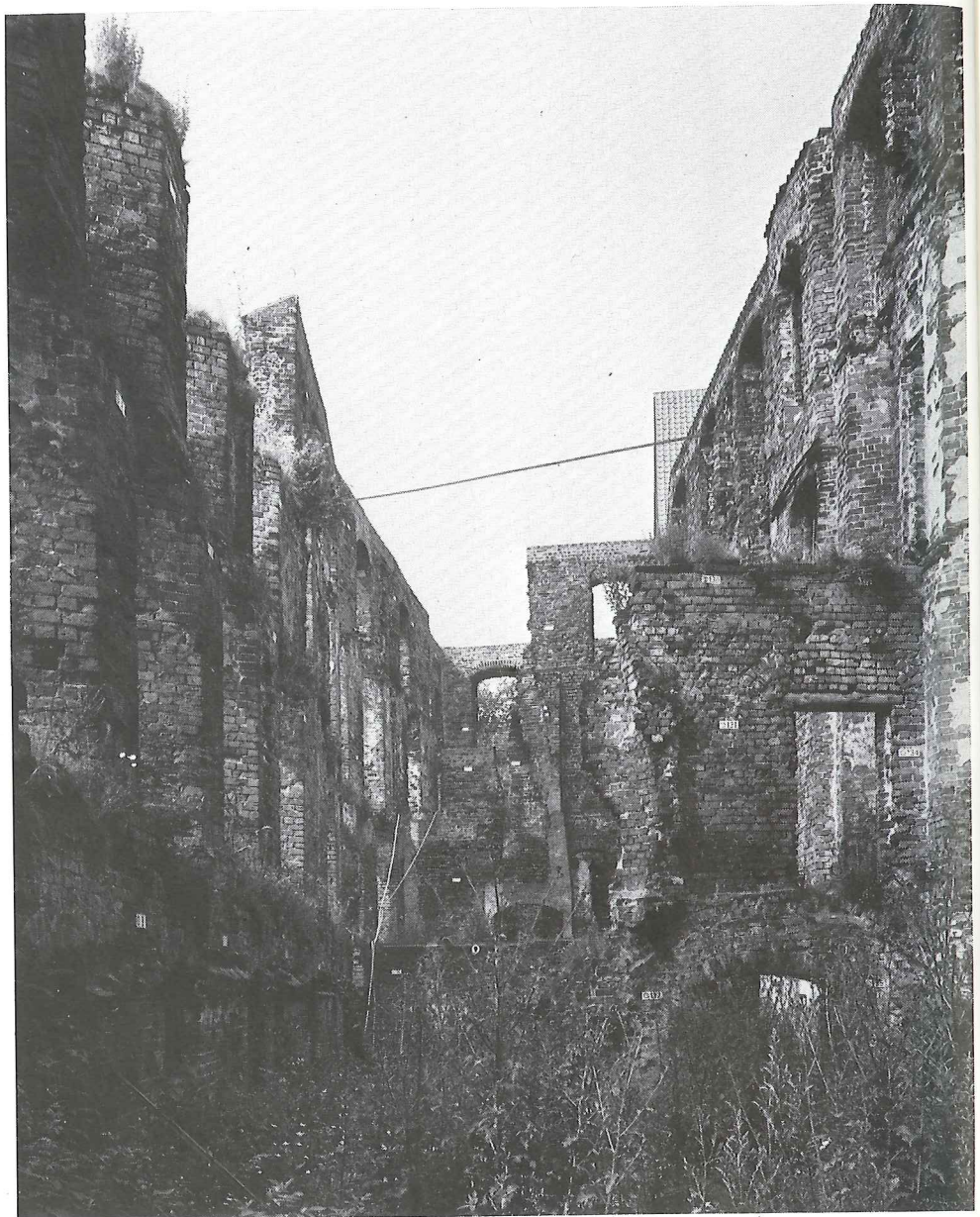
und die Kirche im Westflügel erstellt. Um 1700 wurde schliesslich der Status von Koldinghus als Festung zum Schloss umgewandelt. Das Schloss brannte 1808 nieder und lag lange Zeit in Ruinen.

Die Ruine wurde 1884 überdeckt und Ende des Jahrhunderts wurde der Nordflügel als Museum eingerichtet. 1931–35 wurde der Kirchenraum überdeckt, und der Turm wurde wieder aufgebaut.

Mit der eigentlichen Restaurierung des Schlosses wurde jedoch erst 1975 begonnen. Diese Bauarbeiten wurden in Etappen eingeteilt. Der erste Abschnitt, der jetzt fertiggestellt wurde, umfasst neue Dächer auf dem Nord- und Westflügel und die Restaurierung des Kirchensaales. Der zweite Abschnitt enthält die Schliessung der Ost- und Südflügel, die immer noch in Ruine liegen. Der dritte Abschnitt umfasst Einrichtung und Fertigstellung des gesamten Schlosses.

Bei der Restaurierung versucht man, die existierenden Reste der fünf Hauptperioden des Schlosses, auch der Ruinenperiode, zu bewahren. Unter anderem wird nicht versucht, den Kirchenraum auf die ursprüngliche Gestalt zurückzuführen. Man behandelt ihn vielmehr als Dokumentation eines historischen Verlaufes.

Die neuengerichteten Räume werden als kulturgeschichtliches Museum angewandt.

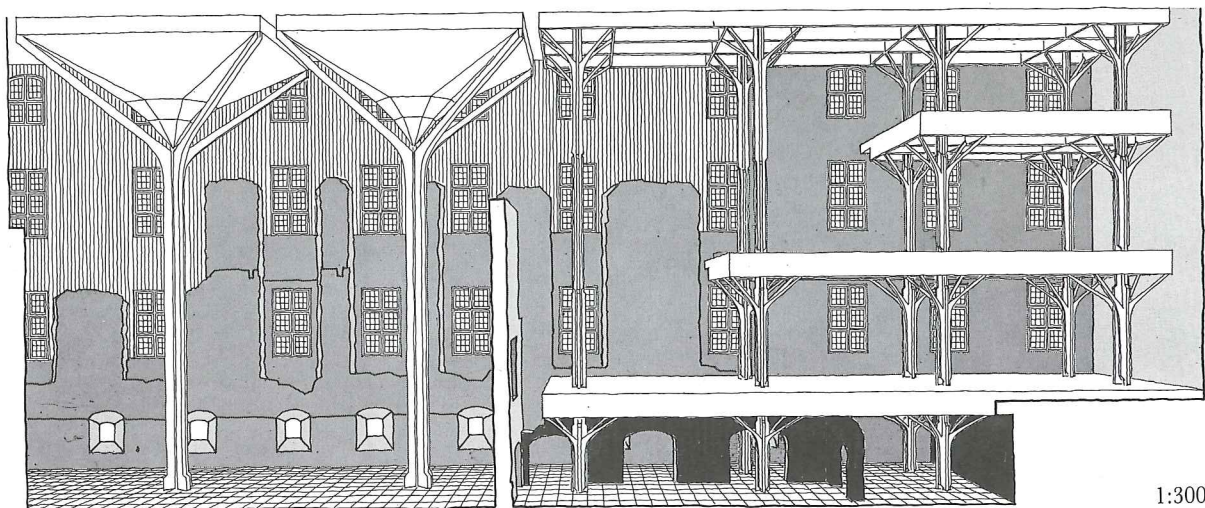

Sydfløjen er endnu ikke restaureret. Murværket er svækket og kan ikke bære et tag. Derfor er der udarbejdet et projekt til en konstruktion af lamineret træ, der bærer et nyt tag, de indskud-

te etager og en træfacade, der er ophængt uden for sydturen.

■ The south wing has not yet been restored. the brickwork is weak and cannot support a

roof. Therefore a construction of laminated wood has been projected capable of bearing new roof and storey partitions and a wooden facade suspended outside the south wall.

1:300